

BUTLLETÍ

DEL

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

1895

VOLUM QUINT

BARCELONA

TIPOGRAFIA «L'AVENÇ»: RONDA UNIVERSITAT, 4

1895

SECCIÓ ARQUEOLÒGICA

HOSTIES ⁽¹⁾

Podria estalviar-me lo definir lo qu'are entenem per *hostia*.

És una pasta composta de farina de blat y aygua, cuyta entre les dugues planxes més ò menos adornades d'un motllo anomenat *hostier*, del qual surt aquella pasta ja cuyta en forma d'una làmina.

Cada làmina, tal com surt dels *hostiers*, sol tenir marcats en relleu dos cèrcols, un al costat de l'altre. Retallada la làmina á l'entorn dels dos cèrcols, surten dugues làmines rodones, més ò menos adornades, que són lo que propiament s'anomenen *hosties*, per estar destinades al sant sacrifici de la missa.

Hostia, víctima, sacrifici: paraules grans qu'evocuen un món de recordances tremendes, sublimes y poètiques ensem.

La paraula *hostia* és d'origen llatí, y derivada del llatí *hostis*, que significa *enemich*.

En los temps antichs, quan l'humanitat no s'havia apropiat l'esperit d'amor ò de caritat que Jesucrist vingué á inspirarnos ab sa doctrina y ab son exemple, l'*enemich* vençut era desapiadadament sacrificat. L'*hostis* era una *hostia* destinada al *sacrifici*.

Sacrifici! Quin modo tenien de *consagrar* aquella gent!

La lley de les XII Taules usava aquesta fòrmula per condemnar á mort: *Sacer esto*, que significa: *sigas consagrat*; ò, en altres termes: *sigas sacrificat*. *Sacrificar* significava *fer la cosa sagrada*, derivant de *facere sacrum*.

La paraula *víctima*, sinònima d'*hostia*, enclou les meixes idces qu'aquesta.

Víctima deriva de *victus*, que vol dir *vençut*, ò *sigas enemich vençut*, *hostis victus*. Donchs tant és dir *hostia* com *víc-*

(1) Clixé de Juli Vintró, fototipia de Sellarés germans.

tima. L'*hostis* no era *hostia* fins qu'era vençut. La *víctima* era un enemich, un *hostis* vençut.

Se veu com l'estudi d'aquestes paraules nos fa penetrar en lo fons de l'esprit de les antigues societats que no coneixien á Jesucrist.

Lo *sacrifici*, ò siga lo oferir á Déu *hosties* ò *víctimes*, és tant antich com l'humanitat: se troba en tots los països y en totes les èpoques, fins les més llunyanes de l'història.

Cain y Abel ofereixen á Déu los fruits de la terra y los anyells de llurs remats. Noè ofereix y sacrifica varios animals á Déu al sortir de l'Arca. Abraham presencia lo sacrifici qu'ofereix lo primer rey de Jerusalem Melchisedech, sacrifici de pa y vi; y ell meteix ofereix á Déu un moltó en substitució d'Isaac, á qui anava á sacrificar. En lo temple de Jerusalem se sacrificaven diariament á Déu dos anyells, un al matí y altre al vespre, sens contar los molts altres sacrificis que's feyen en les solemnitats ò en altres dies per voluntat dels particulars. Grechs, romans y, per dirho en una paraula, tots los pobles, tenien llurs sacrificis, ja sagnants, ja de meres oblacions de substancies alimenticies.

¿S'ha de judicar aberració de l'humanitat la pràctica dels sacrificis per honrar y adorar á Déu?

No hi hà tal aberració. Aquesta pràctica universal dels sacrificis s'ha de creure que fou ensenyada per Déu als primers homens, que la trameteren á llurs descendents, escampantse per aquets en totes les parts del món.

Aquesta pràctica se funda en la doctrina teològica de que *no hi hà salvació per l'home sinó pel sacrifici del Mesies, de Jesucrist*, qui havia d'ofedir tota la seva sanch á l'Etern Pare per la salvació del món.

Y los antichs sacrificis eren una figura, una profecia del sacrifici de Jesucrist: eren una recordança de la promesa d'aquest únich y verdader y meritori sacrifici; eren una oblació anticipada d'aquet sacrifici, l'únich que podia salvar als homens, ja que, com á fet y ofert pel Fill de Déu, era l'únich digne del meteix Déu. Los antichs sacrificis, per sí sols, cap valor tenien. Hauria estat una aberració.

ció creure que la mort d'alguns animals, per preciosos que fossin, podia ser de l'agrado de Déu y podia mereixe fersel propici, ja per aplacar sa justícia, ja per obtenir ses gracies.

Més lo sacrifici de Cristo té un valor infinit devant de Déu y en benefici del món. Lo Fill de Déu pren carn humana, se fa home sens deixar de ser Déu: uneix *una* naturalesa humana ab la seva divina en una sola persona. Aquesta naturalesa humana fa al Fill de Déu capaç de patir, de morir, de sacrificar-se; y com en Ell no hi hà més qu'una persona, la divina, és Déu qui pateix, qui mor, qui's sacrifica, qui's consagra á Déu; oblació y sacrifici digne de l'infinita grandesa de Déu, per ser també Déu qui fa tals oblacions y sacrifici.

L'utilitat de tal sacrifici pel món prové de que *aquella* naturalesa humana, *aquella* humanitat que s'uní ab lo Fill de Déu en sa encarnació, ò al ferse home, era un representant de *tota* l'humanitat, de tot lo món, de tots los homens, de tot lo creat.

Lo conjunt de tots los sers creats per Déu forma una escala gradual de perfecció desde lo més inferior á lo més noble; escala que comença en lo més imperfet dels sers corporals y acaba en lo més perfet dels esprits. Al bell mitj d'aquesta escala gradual dels sers se troba l'home, qu'és lo més perfet dels cossos y lo més imperfet dels esprits. Donchs l'home és la representació del món dels cossos y del món dels esprits. Ademés, lo món dels cossos és una imatge del món dels esprits, per exigirho aixís l'harmonia de l'obra de Déu; obra en que deu haverhi orde, per tant subjecció de lo inferior á lo superior, dels cossos als esprits; bellesa, per tant unitat, per tant harmonia y correspondencia entre la serie dels esprits y la serie dels cossos; á la manera que nostre cos humà s'harmonisa y compon una meitat ab lo nostre esprit, corresponentse la forma, orguens y facultats del cos ab les facultats de l'ànima.

Per rahó d'aquesta meteixa correspondencia entre'l cos y l'esprit humà, és l'home una expressiva imatge de tot lo

món, ò siga del món dels espirts y del món dels cossos; dos mons que's corresponen y s'ajusten harmònicament, com s'ajusten y corresponen en l'home son cos y son esprit.

Donchs Jesucrist, á l'unirse ab *una* naturalesa humana, no volgué solament santificar *una* naturalesa humana, sinó *tota* naturalesa humana, y fins *tota* la creació, que tota fou feta per donar gloria á Déu per Jesucrist. La naturalesa humana que Jcsucrist uní ab sí á l'encarnarse, no havia de menester altra santificació que la meteixa unió ab la naturalesa divina: era pura, ignocent, impecable per virtut de dita unió: donchs no necessitava la purificació per medi del sacrifici de sanch que derramà y oferí Jesucrist; sacrifici que no féu per ell meteix, sinó per l'home, pel món, que necessitava purificació per medi de la sanch del diví sacrifici, y unió ab Jesucrist per medi dels Santíssims Sagraments, que són los qui'ns uneixen ab Jesucrist.

L'home havia pecat per plaher y per egoisme. Per satisfer pel pecat era necessari tot lo contrari de lo qu'havia causat lo pecat, y lo contrari del plaher és lo dolor, lo contrari de l'egoisme és lo sacrifici. Més considerant lo pecat com una ofensa á Déu, y per tant com una culpa infinita, per ser contra Déu infinit, era necessaria una reparació infinita; è infinita fou la que donà Jesucrist, perquè era Déu, y sent Déu patí y's sacrificà en benefici dels homens.

Aixís com los sacrificis antichs eran una figura y una profecia del sacrifici de Jesucrist, lo sacrifici de la missa és una especie de reproducció y una nova oblació del sacrifici de Jesucrist; de manera que lo sacrifici del Calvari és lo punt de convergencia de les dugues series de sacrificis, los antichs y'ls moderns; del qual sacrifici reben son valor y sa rahó de ser tots los demés sacrificis.

¿Per què are, en l'època cristiana, no recordem lo sacrifici del Calvari ab sacrificis d'anyells y altres animals, ò siga ab sacrificis de sanch, com en la lley antiga?

La principal rahó és perquè are oferim al meteix Jesucrist, és dir, la realitat, y no á una mera figura de Jesucrist.

Lo sacrifici de la missa, per lo que té de penós ò dolorós lo sacrifici, reb son valor del sacrifici del Calvari; més per lo que té lo sacrifici d'oblació, de donació, lo de la missa té un valor propi; perquè en realitat és Christo meteix, realment present, corporalment present demunt de l'altar, qui s'ofereix á l'Etern Pare per la salut dels homens, baix les apariencies de la sagrada hostia.

Aquesta nova forma de sacrifici, ò siga lo sacrificarse en forma d'una hostia, ò de pa sense llevat, apart d'una significació misteriosa alusiva á l'especial concepció de Jesús com á home, té la ventatge de donar tot son valor al sacrifici mitjansant l'unió de l'home ab Jesucrist, que s'efectua ab la recepció de la sagrada hostia, ab la qual recepció Christo s'uneix ab nosaltres, tant íntimament com l'aliment se uneix ab la persona que'l reb. Quan està feta l'assimilació d'un aliment, aquet passa á formar part de la nostra substancia: lo més noble assimila á sí, *transubstanciantlo*, lo menos noble. Aixís, entrant en nostre interior Jesucrist en forma d'un aliment, Ell com á més noble nos assimila á Ell meteix, y á l'oferirse á l'Etern Pare en la missa, no s'ofereix á Ell sol, sinó á tots los qu'estàn units ab Ell, y ab certa oblació condicional ofereix á tots los homens, á tot l'univers ab qui s'uní en l'encarnació á l'unirse ab la naturalesa humana, qu'és una representació de l'univers.

Vetaquí les grans idees que'ns recorda una hostia; idees que són lo moll de l'òs de la doctrina cristiana.

Vetaquí perquè'ls artistes cristians han volgut de diverses maneres, ab lletres, ab figurcs ò ab imatges, expressar que l'hostia consagrada és Jesucrist verdader Déu y verdader home, que se sacrifica per la salut del món.

Lo dogma de la real presencia de Jesucrist en la sagrada hostia resalta en les de la petita colecció de que vaig á parlar, y sens dupte ab major ò menor claretat en totes les hosties que's destinen al sant sacrifici de la missa.

Anemho á veure en la rica colecció d'hosties del Marquès de Dou, d'ahont procedeixen los exemplars qu'anem á estudiar.

Núms. 13 y 14. — Són de Vilafranca del Panadès.

Pertanyen á l'època ogival.

Lo núm. 14 representa lo Crucifix. A son costat de mà dreta lo monograma de JESUS, IHS; á l'esquerra, lo de CHRISTO, XIS.

Lo núm. 13 representa á Christo surtint del sepulcre y tenint á la mà esquerra lo món y al cim una creu.

Tant lo Crucifix de l'una, com Jesús resucitat de l'altra, estàn inscrits dintre d'un quadrilòbol molt usat en l'època ogival. Donchs tant per aquet detall com pel caràcter del monograma de Jesús, deu atribuirse á l'època ogival.

Núms. 5 y 6. — Són del poble de Barbeus, bisbat de la Seu d'Urgell.

Pertanyen també á l'època ogival.

Dintre d'un quadrilòbol semblant al dels núms. 13 y 14 hi hà lo Crucifix. A son costat de mà dreta lo monograma de Jesús, IH; al de mà esquerra, lo de Christo, CS.

La de núm. 6, dintre del quadrilòbol, igual al núm. 5, hi hà lo cor de Jesús surmuntat d'una creu, y tenintne, ademés, una á cada costat, per significar les tres creus del Calvari, l'una de Jesús y les altres dels lladres.

Devall del cor de Jesús, del qual lo separa una ratlla horizontal, hi hà lo monograma de Christo, XPS.

Núm. 4. — Petit motllo que debia formar part del pa que conté les hosties núms. 5 y 6. Es de Barbeus.

Representa una creu quin braç superior acaba ab altra creueta. Del centre, entre'ls ànguls formats pels dos braços y'l pal superior, surten dos claus. Penjen dels meteixos braços les lletres gregues alfa y omega, que simbolisen á Jesucrist, que deya: *Ego sum Alfa et Omega, principium et finis*. Eren la primera y la derrera lletra de l'alfabet grech.

Si formava un pa ab los núms. 5 y 6, no cal dir que, com aquelles, pertany á l'època ogival.

Aquest petit motllo no devia servir per la missa, sinó per la comunió dels fidels, igual que la marcada ab lo núm. 15.

Núms. 9 y 10. — Pertanyen á Sarroca de Bellera. Estil romànich.

La de núm. 10 representa tres creus florejades posades demunt d'una ratlla horizontal, y devall d'aquesta lo monograma de Christo, XPS.

La de núm. 9 té l'espai dividit en tres parts. La de dalt y la de baix tenen quiscuna una creu ab adornos als costats.

La part del centre conté en caràcters grechs la paraula Rex, PHS. Ajuntant les inscripcions d'una y altra hostia pariona, tenim l'inscripció completa *Christus Rex*.

Núms. 11 y 12. — Pertanyen també á la parroquia dita de Sarroca de Bellera y són de la meteixa època romànica.

La de núm. 12 representa lo Crucifix: devall del braç dret les lletres IH; devall del esquerre, S; junt, IHS, que vol dir Jesús.

Demunt dels braços de la creu hi hà lo sol y la lluna; á cada costat del peu de la creu, una flor de lis.

La de núm. 11, á semblança de la de núm. 9, té l'espai dividit en tres parts horizontals. La de dalt y la de baix representen una creu florejada. La part del centre conté les lletres DHS, que potser vol dir *Dominus Jesus*, això és: D (Dominus) y HS, servint de l lo pal vertical qu'uneix les dugues creus. Lo *Diccionari d'Antiguetats Cristianes*, de Martigni, nos ofereix alguns exemples d'inscripcions fetes ab barreja de lletres gregucs y llatines (1).

Núms. 7 y 8. — Són de Montesquiú, bisbat de la Seu d'Urgell.

Pertanyen á l'època romànica.

(1) Acabo d'adquirir tres hosties procedents d'un sol hostier de Raurich, quins hostiers procedeixen de Savellà. D'un sol pa surten tres hosties. La més gran té una creu y'l monograma de Jesús, IHS; les petites, una y altra tenen l'inscripció DHS ab un pal que termina en creueta, lo qual travessa verticalment la H. HS ab lo dit pal són certament lo monograma de Jesús. Sobra la D, qu'interpreto DOMINVS; total, DOMINVS IESVS. Donchs aquestes inscripcions són enterament iguals á les de les hosties núms. 11 y 12.

La de núm. 7 representa lo Crucifix: devall del braç dret de la creu hi hà l'inscripció IHS; devall del braç dret, SV; tot junt fa IHSSV, que voldrà dir *Jesús* ab totes ses lletres; sols que la una S està fòra de lloch, puix l'orde deu ser IHSVS. Se veu aquí la H ab valor de E com en l'acostumat monograma que, com és sabut, deriva dels grechs.

La de núm. 8 representa un anyell, és dir, l'*Agnus Dei*, nom que'l sant Baptista donà á Jesucrist, y per major abundancia l'anyell porta inscrit lo monograma de Jesús: És, donchs, un expressiu símbol de Jesucrist tant antich com conegut.

Núms. 1 y 2. — Són de Granollers de Rocacorva, bisbat de Girona.

Pertanyen á l'època romànica.

La de núm. 1 representa lo Crucifix: devall del braç dret hi hà lo monograma de Jesús, IH; y devall de l'esquerra lo de Christo, CS.

L'inscripció de l'entorn diu: *Verbum caro factum est, et abitabi* (habitavit). Per completar lo text, qu'és prè del primer capítul de l'Evangeli de Sant Joan, falta *in nobis*.

La de núm. 2 voldrà representar la montanya del Calvari, ab arbres y tot, en quin cim hi hà una creu.

Al peu de la montanya hi hà l'inscripció DOMS, que judico incorrecta, divent esser D lo primer signe. Lo citat Martigni, en son *Diccionari d'Antiguetats Cristianes*, article *Inscriptions*, parla de la meteixa incorrecció, ò siga de la substitució de la D per una C al revés (D), que's veu en algunes inscripcions antigues.

Examinada atentament la fotografia detalladíssima y perfecta que tinch á la vista, se veu que'l defecte no és de la fotografia ni de l'hostia, sinó del motllo, que dona per primer signe una C al revés (D).

Tal com se presenta l'inscripció, la judico indexifrable. Are, suposant que D és ò vol ser una D, lo conjunt nos dona DOMS, qu'interpreto *Dominus*; y ajustantla á l'inscripció de sa pariona núm. 1, diu: *Jesus Christus Dominus*.

Núm. 3. — És també de Granollers de Rocacorva.

Epoca romànica.

Conté en una forma rara, però clara, los monogrames de *Christo Jesus*. La X salta á la vista, ja qu'ocupa tot lo gran cercol. La P (equivalent á la R) és á la dreta de la X: donchs juntes formen lo conegut monograma XP, *Christus*.

Lo pal vertical, que coronat d'una creu travessa la X, voldrà ser una I; á la banda esquerra de la X se veuen E y C, que junt formen IEC, equivalent á IES, que vol dir *Jesús*. Total, *Christus Jesus*.

Donchs és evident com la fe en la real presencia de Jesucrist en la sagrada hostia fou l'inspiradora dels signes, dels monogrames, de les imatges gravades en les hosties qu'havem examinat, com en les moltes més que s'usen en lo sant sacrifici de la missa.

Los caràcters grechs que's veuen en moltes d'elles són una deixa ò reliquia de l'helenisme de la primitiva Iglesia, quina historia en sos primers temps se desenrotllà en pobles helenisats per les conquestes d'Alexandre, com la Palestina, l'Asia Occidental, l'Egipte; y per l'introducció dels grechs en la Roma y son vast imperi.

Les Catacombres de Roma ofercixen molts exemples d'inscripcions gregues, y algunes en llengua llatina, però ab caràcters grechs, y altres ab informe barreja de caràcters romans y grechs.

JOAN SEGURA, PBRE.

Santa Coloma de Queralt, 3 Maig de 1893.

Lo número 16 és provinent d'un meteix hostier, que's guarda en l'arxiu parroquial de Pierola y Hostalet y ha sigut facilitat pel reverent D. Joseph Mas, ecònomo de dita parroquia y secí delegat del CENTRE.—(Nota de la Redacció.)